

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ STREAM-ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Золотаренко Тетяна Олександрівна

студентка спеціальності 013 Початкова освіта,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
zolutarenkotetiana@ukr.net

З упровадженням Державного стандарту початкової освіти, Концепції НУШ, Концепції розвитку громадянської освіти в Україні та з урахуванням сучасних політичних реалій виникає потреба у переорієнтації змісту шкільної освіти, форм, методів і засобів на повну реалізацію мети і завдань даних нормотворчих документів. Зважаючи на те, що у сучасній початковій школі існує дві Типові освітні програми, які реалізують чимало авторських колективів зі своїм баченням змісту та обсягу інформації, здатної забезпечити формування у здобувача освіти ключових компетентностей, зокрема громадянської, ідеї STEM-(STREM-, STREAM-) освіти є надзвичайно актуальними.

На сьогодні, існує чимало публікацій, які розкривають суть, значення, дидактичні можливості, методичні орієнтири впровадження STEM-освіти та відповідних технологій, які позиціонуються як провідні засоби удосконалення як шкільної, так і позашкільної освіти з доведеною ефективністю [3]. Особливо цікавими для нас є дослідження, які стосуються запровадження STREM- та STREAM-освіти у дошкільних закладах та початковій школі (К. Крутій, Т. Ломачинська, А. Савіцька, І. Стеценко та ін.). Ідеї інтеграції навчального матеріалу, використання інтерактивних вправ та вправ на розвиток критичного мислення, організація групової роботи з великочисельними класами та дітьми різного віку, які викладають автори у своїх доробках, мають для нас дидактичну та методичну цінність у формуванні основ громадянської компетентності в учнів 2-го класу.

Проблема наскрізного формування основ громадянської компетентності у молодших школярів є актуальною для сучасної освіти, але недостатньо широко методично забезпеченою на практиці. Одним із шляхів, який допоможе цю проблему розв'язати, є використання у освітньому процесі доробку авторів освітньої платформи «Living Democracy» швейцарсько-українського проекту DOCCU (кер. Н. Протасова), який є провідним у здійсненні освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини в Україні [2]. Поняття «громадянська компетентність» у фаховій літературі тлумачиться як особистісне інтегроване утворення, яке має свою структуру: знання та їх критичне розуміння, навички та вміння, цінності, ставлення. Для нашого дослідження ми обрали дві складові громадянської компетентності з відповідними елементами: знання та їх

критичне розуміння (знання про права дитини) і навички та вміння (критично мислити).

Формуючи в учнів 2-го класу ЗЗСО № 258 м. Києва знань про права дитини та вміння критично мислити, ми розробили зміст та методику організації хвильового занурення «Подорожуємо Україною» (довготривалий інформаційно-прикладний проект з підпорядкуванням змісту усіх уроків та позаурочної діяльності основній темі), де використали ідеї освітніх платформ «Living Demoscasy» (ілюстровані картки з правами дітей), «Критичне мислення» (О. Пометун, вправи на розвиток критичного мислення [1]) та прикладів впровадження STREAM-освіти (К. Крутій, Л. Фісунова (Освітній центр «Insight» КМДШ) та ін).

Так, для роботи в даному хвильовому зануренні учні були об'єднані в групи «Природа України», «Видатні постаті», «Визначні пам'ятки», «Ремесла та народні промисли», «Водойми». Учасники повинні були виконувати відповідні завдання в межах предметів під час уроків та у позаурочній роботі. Важливим є те, що при роботі над зануренням не порушувалась тематика і логіка викладання уроків, передбачених навчальним розкладом закладу освіти. В процесі роботи (на прикладі програмних літературних творів, інформації природничого характеру, математичних задач тощо) їм пропонувались різні вправи з розвитку критичного мислення (незакінчені речення, сенкан, кероване читання з передбаченням тощо) та вправи і дидактичний матеріал з інструментарію DOCCU («Світове кафе», «Павутина», «Китайські палички», ілюстровані картки з правами дітей і сюжети творів, де ці права порушувались (наприклад, «Попелюшка», історія дитинства Т. Шевченка) тощо) (таблиця 1).

Таблиця 1

Фрагмент організації хвильового занурення «Подорожуємо Україною» у напрямках STREAM-освіти для групи «Природа України»

<i>Види робіт на дослідницькому етапі хвильового занурення у напрямках STREAM-освіти</i>					
Science	Technology	Reading+ Writing	Engineering	Art	Mathematics
Пошук інформації з теми дослідження, її узагальнення та систематизація (підготовка коротких повідомлень про сезонні явища в природі, кількох представників тваринного та рослинного світу України	Створення мультимедійної презентації на основі отриманої інформації про кліматичні особливості регіону, сезонні явища в житті організмів.	Написання повідомлень про сезонні явища в природі, кількох представників тваринного та рослинного світу. Розбір нових термінів, орфограм. Вивчення частин мови у реченнях на прикладах	За допомогою цеглинок LEGO зображення представника (представників) тваринного чи рослинного світу України (за вибором учнів) в різні	Виготовлення лепбука та створення до нього ілюстрацій за матеріалами вивчених сезонних явищ в природі. Створення виробів (рослин, тварин, картин природи восени) з пластиліну, пластикового посуду. Вивчення різних технік	Створення і розв'язання математичних задач та прикладів, пов'язаних з об'єктами вивчення. Створене математичне завдання під час презентації результатів дослідження розв'язують учасники

(за вибором)). Вправи на формування критичного мислення: таблиця ЗаХоД; кластер; асоціативний куш; мозковий штурм; кошик ідей.		підготовлених повідомлень. Використання вправ на розвиток критичного мислення асоціативний куш, сенкан, ромашка (чи кубик) Блума	сезони.	малювання аквареллю, гуашшю. Виготовлення аплікацій-композицій, пов'язаних зі своїм об'єктом у різні сезони.	інших груп.
---	--	---	---------	---	-------------

Стосовно прав дітей для тематики даної групи, то у процесі роботи нами наскрізно використовувались тексти і карти з інформацією про те, що кожна дитина має право на проживання в безпечних для життя умовах (благополуччя дитини має першочергове значення, рівень життя (статті 3 і 27 відповідно Конвенції ООН з прав дитини)).

Як показали результати роботи у даному напрямі, застосування різноманітних вправ на розвиток критичного мислення під час реалізації завдань для кожної групи у хвильовому зануренні, сприяє розвитку в учнів усіх пізнавальних рівнів: вмінь аналізувати, систематизувати, оцінювати інформацію. Використання конкретних ситуацій, фрагментів творів про права людей (дітей), пов'язаних з темою роботи кожної групи, дають учням можливість розібратись в різноманітності своїх прав і усвідомити необхідність вимагати їх дотримання від дорослих.

Таким чином, використання ідей STREAM-освіти в хвильових зануреннях є одним із перспективних шляхів наскрізного і свідомого формування складових громадянської компетентності учнів 2-го класу зокрема та початкової школи загалом.

Список використаних джерел

1. Критичне мислення/ Освітня платформа. URL: <https://www.criticalthinking.expert> (дата звернення: 10 червня 2019 р.).
2. Про проект «Живемо в демократії». URL: <https://www.living-democracy.com.ua/about-the-project-living-democracy/> (дата звернення: 20 вересня 2018 р.).
3. Себало Л.І. Використання STEM-технологій у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи// Освітній простір України. 2018. -Вип. 14. С. 114-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2018_14_19.